

بررسی اصول و ویژگی‌های شهر خلاق و تبیین شاخص‌های مکانی و فضایی آن

محمد شفیعیان*

*دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (Shafiyanmohamad@gmail.com)

چکیده

مفهوم خلاقیت اساساً ریشه در ویژگی‌های انسانی دارد که جنبه‌های روانشناسانه و عصب‌شناسانه آن کاملاً در علوم مرتبط با آن به ویژه روانشناسی تعریف و تشریح شده است و در آنجا خلاقیت نوعی تفکر با صفت واگرایی است که در موقعیت‌های تازه و مبهم بروز می‌کند. با این تعریف، شهر نیز برای رسیدن به درجه خلاقیت، نیاز به جامعه خلاق دارد. در واقع، خلاقیت افراد جامعه است که یک شهر را به خلاقیت می‌رساند. بطور کلی، ما شهر خلاق نداریم بلکه شهروند خلاق داریم. لذا هدف از این پژوهش، بررسی اصول، ویژگی‌ها و تبیین شاخص‌های شهر و شهروند خلاق از دید نظریه‌پردازان است. روش تحقیق در این پژوهش نیز از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی می‌باشد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که برخی از صاحب‌نظران به پرورش خلاقیت و طبقه خلاق تأکید داشته‌اند و برخی بر حفظ و جذب خلاقیت و طبقه خلاق. همچنین برخی بر ویژگی‌های مکانی و برخی از صاحب‌نظران بر ویژگی‌های فضایی شهر خلاق نیز تأکید داشتند.

واژه‌های کلیدی: شهر خلاق، مؤلفه‌های شهر خلاق، شاخص‌های مکانی، شاخص‌های فضایی

۱- مقدمه

فضاهای شهری یکی از عناصر مهم در ایجاد خلاقیت در شهروندان هستند. در بسیاری از جوامع شهری هنگامی که زمینه‌های جدید و خلاقانه مطرح می‌شود، نخستین اندیشه، نوسازی و تغییر فرم فضاهای شهری است و کمتر به احیا وضع موجود پرداخته می‌شود و این در حالی است که می‌توان از طریق جذب خلاقیت‌های موجود در شهرها، و با ارزیابی مجدد جهت پذیرش تغییرات و هماهنگی با دنیای نوین نوید بخش شرایطی بهتر در شهری خلاق باشیم (باقری بحجت آبادی، ۱۳۹۵). خلاقیت و نوآوری عناصری کلیدی هستند که پیشرفت و موفقیت شهرها به آنها وابسته است. توانایی‌های خلاق به خودی خود به وجود نمی‌آید، مگر آن که طراحان و مدیران شهری از ویژگی‌های خاص افراد خلاق آگاه باشند و زمینه مناسب برای فعالیت این گروه را فراهم آورد. علاوه بر اینکه افراد خلاق ویژگی‌هایی دارند که آنها را از دیگران متمایز می‌کند، ارتباط قوی بین فضا و خلاقیت نیز وجود دارد. افراد خلاق نیاز به فضایی برای زندگی، کار، الهام بخشی، تفکر و نمایش کارهای خود دارند. هنر پرورش دهنده قوه تخیل است و در صورتی امکان بروز می‌یابد که با پرورش و فراوانی تجربه‌های حسی (لامسه، بینایی و غیره) توأم باشد و هرچه این تجربیات وسیعتر باشد، قوه خلاقیت و قدرت تخیل آن نیز افزایش می‌یابد. فراهم کردن فضای شهری برای فعالیت هنری علاوه بر تقویت خلاقیت مخاطبان فضا و جذب طبقه خلاق، می‌تواند به عنوان یک کاتالیزور